

Remissvar, diarienummer 2024:2570.

Till Skolverket

Angående förslag på ändringar av examensmål och program mål för de nationella programmen i gymnasieskolan

Ung Företagsamhet (UF) vill härmed lämna sitt remissvar gällande de föreslagna ändringarna i examensmål och program mål för de nationella programmen i gymnasieskolan, som redovisas i konsekvensutredningen (Dnr 2024:2570).

Övergripande synpunkter

Ung Företagsamhet stödjer arbetet med att skolan ska ha examensmål och program mål som är uppdaterade och mer enhetliga. Vi bedömer dock inte att de ändringar som har gjorts gällande entreprenörskap, företagsamhet och företagande hjälper till i arbetet med dessa viktiga områden. Och inte heller att det skapar den tydlighet som vore önskvärd.

En risk som Skolverket själva nämner är följande: *"Skolverket bedömer att en konsekvens av att vissa skrivningar som också återfinns i läroplanens inledande delar har tagits bort skulle kunna vara att dessa perspektiv uppfattas som nedtonade vilket i sin tur skulle kunna medföra att de inte synliggörs tillräckligt i utbildningen."* Vi instämmer i att det är en risk och undrar hur man har kommit fram till bedömningen *"Skolverket bedömer att detta kommer att vara en viktig del av implementeringen och att det därefter inte borde medföra negativa konsekvenser"*.

Vi möter just nu många skolor som arbetar med att implementera Gy25 men som har ett stort arbete kvar att göra. Hur ska en implementering kunna ske på ett bra sätt när examensmålen inte ens är satta för de elever som börjar skolan om åtta månader? Vad är egentligen planen för att implementering av Entreprenörskap och företagsamhet faktiskt kommer att ske på ett bra sätt? Med de förändringar som görs känns det snarare ännu mer otydligt.

Eftersom *"programmålen ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen"* anser vi att de föreslagna förändringarna avseende begreppen leder till ökad otydlighet. Entreprenörskap och företagsamhet behöver på ett tydligt sätt finnas med i examensmålen då de annars riskerar att prioriteras bort. Vi ser det som fundamentalt att skolan kan erbjuda en likvärdig utbildning till alla elever, oavsett socioekonomisk och etnisk bakgrund, uppväxtort och kön/könsidentitet. Alla elever bör nås kontinuerligt av entreprenörskap i skolan, inte bara vid enstaka tillfällen under skoltiden.

Vi vill särskilt betona följande ståndpunkter:

Stöd för enhetliga examensmål för yrkesprogrammen – med fokus på företagande och entreprenörskap:

Vi delar Skolverkets ambition att skapa enhetliga examensmål för yrkesprogrammen, eftersom detta ökar likvärdigheten och tydligheten för både elever och lärare. Samtidigt är det avgörande att examensmålen för alla yrkesprogram inkluderar en tydlig koppling till kunskaper om företagande. Många elever från yrkesprogrammen kommer att arbeta i eller driva små och medelstora företag och utbildningen behöver rusta dem för att möta företagandets villkor. Vi föreslår att den formulering som i förslaget används för naturbruksprogrammets examensmål med tillägget *"Inom utbildningen ska eleverna också ges möjlighet att överväga eget företagande som alternativ till anställning"* blir den enhetliga formuleringen i examensmålen för samtliga yrkesprogram:

"Inom (här anges aktuell bransch för respektive program, enligt * nedan) är både små och stora företag vanliga. Utbildningen ska därför ge kunskaper om företagandets villkor. För att utveckla olika verksamheter krävs innovativt tänkande och entreprenörskap. Inom utbildningen ska eleverna också ges möjlighet att överväga eget företagande som alternativ till anställning"

- * ***Industrin*** (Industri tekniska, Naturbruk)
- * ***Besöksnäringen*** (Hotel- och turism, Restaurang- och livsmedel)
- * ***Samhällsbyggnad*** (Bygg och anläggning, El och energi, VVS och fastighet)
- * ***Handeln*** (Försäljning och service)
- * ***Fordonsbranschen*** (Fordon och transport)
- * ***Vård- och omsorg***
- * ***Barn- och fritid***
- * ***Frisör- och stylist***

Denna formulering säkerställer att eleverna förstår både de praktiska och strategiska aspekterna av företagande och att de förbereds för en arbetsmarknad där innovativt tänkande är centralt.

Om inte alla program kan omfattas av detta bör åtminstone nedan program prioriteras då det i dessa program idag finns en tydlighet kring företagande i examensmålen som annars går förlorade i nya förslaget:

- Industritekniska programmet

- Restaurang och livsmedel
- Vård- och omsorgsprogrammet

Enhetliga examensmål för högskoleprogrammen – med fokus på att förbereda eleverna för en föränderlig arbetsmarknad

Vi anser att strävan för enhetliga examensmål även för högskoleförberedande program bör infrias, eftersom detta ökar likvärdigheten och tydligheten för både elever och lärare. Vi anser att det är avgörande att examensmålen förbereder eleverna för den föränderliga arbetsmarknad som råder och på ett tydligt sätt visar på förmågor som behöver tränas. Vi föreslår att formuleringen nedan bör finnas i samtliga högskoleförberedande programs examensmål:

“Framtidens arbetsmarknad är föränderlig. För att förbereda eleverna krävs att de tränas i innovativt tänkande, entreprenörskap och att omsätta idéer i praktisk handling.”

Utöver ovan skrivning bör ytterligare skrivningar adderas till estetiska programmet samt teknikprogrammet.

Estetiska programmet bör förbereda eleverna för kulturnärings arbetsmarknad:

Estetiska näringar domineras av egenföretagare och småföretag. Genom att inkludera träning i företagandets grunder, såsom affärsplanering och marknadsföring, kan eleverna bättre rustas för att förvandla sitt skapande till en hållbar karriär. Därmed föreslår vi att examensmålen för estetiska programmet betonar detta genom att låta nuvarande examensmål för estetiska programmet kvarstå dvs.

”Många kulturskapare tar uppdrag som egna företagare. Därför ska det finnas möjlighet för eleverna att utveckla kunskaper i entreprenörskap och företagande.”

Teknikprogrammet – vikten av att ge förutsättningar att bidra till Sveriges tekniska och ekonomiska framsteg.

Teknikprogrammet är redan en plattform för innovation och teknisk utveckling. Genom att explicit inkludera kunskaper om kommersialisering, patentskydd och affärsutveckling i examensmålen, kan vi stärka elevernas förutsättningar att bidra till Sveriges tekniska och ekonomiska framsteg. Utbildningen ska uppmuntra eleverna att utveckla nya och kreativa lösningar, såväl med som utan digital teknik, för att skapa och möta förändringar. Den ska tydliggöra hur utvecklingen av produkter och tjänster lokalt och globalt kan ske på ett

hållbart sätt. Vi föreslår följande mening som finns i nuvarande examensmål för teknikprogrammet adderas till det nya förslaget för examensmål:

”Entreprenörskap och företagande är delar i processer där teknik utvecklas och ska därför ingå i utbildningen.”

Våra samlade rekommendationer:

- Inför en enhetlig formulering enligt förslag som bifogas för examensmålen gällande entreprenörskap och företagande på samtliga yrkesprogrammen.
- Inför en enhetlig formulering enligt förslag som bifogas för examensmålen gällande innovativt tänkande och entreprenörskap för samtliga högskoleprogrammen.
- Behåll nuvarande formulering i examensmålen för estetiska programmet vad gäller entreprenörskap och företagande.
- Behåll nuvarande formulering kring entreprenörskap och företagande i examensmålen för teknikprogrammet

Konsekvenser om nuvarande förslag går igenom utan dessa korrigeringar:

Om ingen ändring sker i nuvarande förslag är konsekvenserna överhängande att elever efter avslutat gymnasieprogram riskerar att stå sämre rustade för en alltmer föränderlig arbetsmarknad. Det kan få långsiktiga negativa effekter på både individ- och samhällsnivå.

Att inte integrera entreprenörskap tydligare i examensmålen på samtliga program, eller till och med ta bort det i vissa fall enligt nuvarande förslag, är att missa en möjlighet att stärka Sveriges ekonomi, minska arbetslöshet och främja innovation.

Med vänliga hälsningar,
Tove Jarl
VD, Ung Företagsamhet